

JOZUA

Historische boeken Inleiding deel 1

De indeling, bronnen en betrouwbaarheid
van de historische boeken van het
Oude Testament.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/jozua/historische-boeken-inleiding-deel-1

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	De Thora en de historische boeken	2 min	5
2	Van Jozua tot de terugkeer uit ballingschap	4 min	6
3	Het ontstaan van de Septuaginta	3 min	7
4	De apocriefe boeken en de Bijbelse canon	3 min	8
5	De indeling van de Griekse en Hebreeuwse Bijbel	4 min	10
6	Israël als los verbond van twaalf stammen	3 min	11
7	Van de richters naar koningen en herstel	4 min	13
8	Verloren bronnen en het Boek des Oprechten	2 min	14
9	Andere bronnen van de historische boeken	2 min	15
10	Inspiratie en het onderzoek van Bijbelschrijvers	3 min	16
11	Historische betrouwbaarheid en archeologie	2 min	18
12	De Bijbel beschrijft ook de fouten van helden	3 min	19
13	De Makkabeeën en de oorsprong van Chanoeka	2 min	20
14	Wat geschiedenis tot geïnspireerde Schrift maakt	3 min	21

15	Profeten als schrijvers van historische boeken	2 min	23
16	Wat archeologie over de Bijbel kan bevestigen	5 min	23
17	Kronieken en monumenten over Bijbelse vorsten	3 min	26
18	Sanheribs beleg en Sisaks inval in Juda	3 min	27
19	De bakstenen van Pithom en het verhaal van Exodus	2 min	28
20	Sporen van David en de lessen van geschiedenis	3 min	30
	Om verder te lezen		31

1

De Thora en de historische boeken

We beginnen met een inleiding op de historische boeken van het Oude Testament, want dat zijn de boeken die we uitvoerig gaan bestuderen. Als we het over de historische boeken hebben, bedoelen we niet dat de andere boeken van het Oude Testament geen geschiedenis bevatten. Natuurlijk bevatten Genesis, Exodus en Numeri ook geschiedenis, maar die behoren tot een andere categorie. Ze worden de Wet genoemd. Hoewel niet alles in de eerste vijf boeken van de Bijbel wet is, worden die eerste vijf boeken, de boeken van Mozes, de Thora genoemd. Zo noemen de Joden die, en Thora betekent wet in het Hebreeuws. Christenen noemen die vijf boeken vaak de Pentateuch, wat vijf boeken betekent. Maar die boeken vormen een groep op zichzelf.

Er waren Joden die alleen de Thora aanvaardden en niet de rest van het Oude Testament. De Sadduceeën bijvoorbeeld beweerden in elk geval alleen de Thora te aanvaarden. De Thora werd beschouwd als de belangrijkste Schriften die ze hadden. Verschillende Joden hadden verschillende opvattingen over welke andere boeken in hun canon thuishoorden, maar ze namen allemaal de Thora op. De Thora bestond namelijk in wezen uit de documenten die de grondslag vormden van het volk Israël, en ook van de wereld zelf, als je het boek Genesis erbij betreft.

Er staat duidelijk geschiedenis in de Thora. Je hebt de geschiedenis van de schepping van hemel en aarde, de roeping van Abraham en de verhalen van Izak, Jakob en Jozef. Vervolgens trekken de Hebreëën naar Egypte en zijn daar slaven. God doet Mozes opstaan, en Mozes leidt de Israëlieten naar buiten, en ze zwerven veertig jaar door de woestijn. Daar zijn ze aan het einde van Deuteronomium aangekomen. Maar omdat die boeken al een andere benaming hebben, namelijk Thora of Wet, worden ze niet gerekend tot wat we de historische boeken van het Oude Testament noemen. Daarmee willen we echter niets afdoen aan onze overtuiging dat ze historisch juist zijn.

2

Van Jozua tot de terugkeer uit ballingschap

De historische boeken beginnen bij het boek dat daarop volgt, Jozua. Jozua is de opvolger van Mozes als leider van de Israëlieten. Dan is er de tijd van de richters. Aan het einde van een lange periode, enkele eeuwen waarin Israël richters had, gingen ze over op een monarchie en kregen ze een koning. Eerst Saul, daarna David en vervolgens Davids zoon Salomo.

Toen Salomo stierf, volgde zijn zoon Rehabeam hem op, maar het koninkrijk viel uiteen. Er was een opstand, en er waren twaalf stammen in Israël. Tien daarvan scheidden zich af van de dynastie van Davids familie en begonnen in het noorden een eigen koninkrijk dat Israël heette. De twee stammen in het zuiden bleven trouw aan Davids dynastie: Juda, Davids eigen stam, en Benjamin, een heel kleine stam die een groot deel van de tijd tamelijk onbeduidend was. Die twee stammen in het zuiden vormden het koninkrijk Juda.

Vanaf de tijd van Rehabeam, de zoon van Salomo, tot aan het einde van de geschiedenis van het Oude Testament was het volk Israël verdeeld in twee koninkrijken, tenminste zolang die bleven bestaan. Het noordelijke koninkrijk heeft, denk ik, iets meer dan tweehonderd jaar bestaan. Ze werden namelijk in 722 voor Christus door de Assyriërs vernietigd, en ze begonnen rond 900 voor Christus, dus dat is tweehonderd en nog wat jaar.

Het zuidelijke koninkrijk Juda bleef langer bestaan en werd uiteindelijk in het jaar 586 voor Christus door de Babyloniërs in ballingschap gevoerd. Ze brachten daar ongeveer zeventig jaar door, en sommigen van hen kwamen terug naar Israël. Ze bevolkten de stad Jeruzalem opnieuw en herbouwden de stad en de tempel, die door de Babyloniërs waren verwoest. Daarbij werden ze geleid door een man die Zerubbabel heette en een priester die Jozua heette. Dat is niet dezelfde Jozua als die in het boek Jozua. We zijn nu honderden jaren verder.

Een overblijfsel van het Joodse volk keerde terug uit de Babylonische ballingschap, en de verhalen in Ezra, Nehemia en zelfs Esther horen bij die tijd. De Babylonische ballingschap wordt de exilperiode genoemd. De tijd daarvoor wordt pre-exilisch of

exilisch genoemd, en de tijd daarna wordt post-exilisch genoemd. We hebben negen pre-exilische geschiedenisboeken en drie post-exilische boeken. Het scheidingspunt is de zeventigjarige ballingschap in Babel, de exilperiode.

De boeken van vóór die tijd zijn Jozua, Richteren en Ruth. Dan heb je 1 en 2 Samuel, die oorspronkelijk maar één boek Samuel waren. Ze werden gesplitst toen de Septuaginta werd vertaald, enkele eeuwen voor Christus. Maar in de Hebreeuwse Bijbel was er eigenlijk maar één boek Samuel. Vervolgens was er één boek Koningen, dat in tweeën is gesplitst. Wij hebben 1 en 2 Koningen. Er was één boek Kronieken in de Hebreeuwse Bijbel, maar dat werd in tweeën gesplitst. Dus we hebben 1 en 2 Samuel, 1 en 2 Koningen en 1 en 2 Kronieken. Dat zijn voor ons zes boeken, maar slechts drie in de Hebreeuwse Bijbel. Samen met Jozua, Richteren en Ruth, die eraan voorafgaan, vormen die de negen pre-exilische boeken.

3

Het ontstaan van de Septuaginta

Aan het einde van het boek 2 Koningen, dat parallel loopt met 2 Kronieken — daar staat parallel materiaal in — gaan de Joden in ballingschap. Wanneer je vervolgens bij Ezra komt, is de ballingschap voorbij. Ezra, Nehemia en Esther zijn de boeken van na de ballingschap. Dat zijn dus de historische boeken. Ik wil een inleiding geven op de historische boeken als geheel, voordat we daadwerkelijk op een van die boeken afzonderlijk ingaan. De canon van de Hebreeuwse Bijbel is anders ingedeeld dan die van de Septuaginta. Je kunt maar beter weten wat het woord Septuaginta betekent, als je er nog niet mee bekend bent. Het woord Septuaginta is Grieks en komt van het woord zeventig. Dat woordje ‘sept’, dat herken je wel, houdt verband met zeven. Ik weet niet zeker waarom dat zo zou zijn, aangezien september onze negende maand is, maar september was oorspronkelijk de zevende maand van het kalenderjaar. Daarom werd die september genoemd. Maar ‘sept’ staat voor zeven, of zeventig. De Septuaginta is een vertaling van het Oude Testament waaraan in de derde eeuw voor Christus werd begonnen.

Laat ik dat verduidelijken. Het Oude Testament is in het Hebreeuws geschreven. Elk boek van het Oude Testament is in het Hebreeuws geschreven, met uitzondering van een paar hoofdstukken in Daniël en in Ezra, geloof ik, die in het Aramees zijn geschreven. Dat lijkt heel sterk op het Hebreeuws. Het Aramees was een taal die de Joden in de perioden na de ballingschap begonnen over te nemen in plaats van het Hebreeuws, toen andere culturen meer gingen overheersen in het gebied. Het Aramees is een Semitische taal, die ook heel sterk op het Hebreeuws lijkt. Maar het gaat maar om een paar hoofdstukken. De helft van Daniël, dat wil zeggen zes van de twaalf hoofdstukken van Daniël, is in het Aramees geschreven. Een paar hoofdstukken in Ezra zijn, geloof ik, in het Aramees geschreven. Afgezien daarvan is de rest van het Oude Testament gewoon in het Hebreeuws geschreven.

Rond 285 voor Christus kwam een groep van zeventig Joodse geleerden, rabbijnen, in Alexandrië in Egypte tot een besluit, zo gaat het verhaal. Het Grieks werd in het hele rijk zo belangrijk dat er volgens hen een Griekse vertaling van de Schriften van het Oude Testament moest komen. Alexander de Grote had vóór die tijd de wereld rond de Middellandse Zee veroverd, maar niet zo heel lang daarvoor, ongeveer vijftig jaar eerder. De hele wereld was bezweken onder de veroveringen van Alexander de Grote. Een van de dingen die hij in de veroverde gebieden deed, was het Grieks, het Koinè-Grieks, tot de officiële taal van het hele rijk maken.

Tegen de tijd dat deze Alexandrijnse Joden in Egypte leefden, hadden ze gezien dat het grootste deel van het rijk inmiddels alleen nog Grieks sprak. Waarschijnlijk konden veel Joden het Hebreeuws niet eens echt zo goed meer lezen, omdat het Grieks veel algemener werd gebruikt. Daarom besloten ze dat het Oude Testament in het Grieks vertaald moest worden. Die Griekse vertaling, die bijna drie eeuwen voor Christus werd gemaakt, werd de Septuaginta genoemd.

4

De apocriefe boeken en de Bijbelse canon

Toen ze de Septuaginta maakten, brachten ze enkele veranderingen aan in het Oude Testament. Allereerst namen ze enkele boeken op die eigenlijk niet bij het Oude Testament horen. Naast de boeken van het Oude Testament namen ze in de

Septuaginta heel wat apocriefe boeken op. Het woord ‘apocrief’ betekent om de een of andere reden ‘verborgen’, maar wij gebruiken het woord in de betekenis van niet officieel, niet canoniek, niet erkend. Je weet misschien dat de rooms-katholieke Bijbel meer boeken in het Oude Testament heeft dan protestantse Bijbels. Dat komt doordat de katholieke Bijbel deze apocriefe boeken bevat. Waarom nemen ze die op? Een reden die ze daarvoor zelf geven, is dat die in de Septuaginta staan.

Toen de Joden het Oude Testament in het Grieks vertaalden, vertaalden ze ook de apocriefe boeken. Maar dat betekent niet dat de Joden al deze boeken als Schrift beschouwden. Ze begonnen eenvoudigweg een gewijde bibliotheek in het Grieks te vertalen. Die omvatte eerst hun Schriften, en vervolgens gingen ze verder met andere stichtelijke teksten, waaronder wat wij nu de apocriefe boeken noemen. De Rooms-Katholieke Kerk, en trouwens ook de vroege gemeente, leek deze apocriefe boeken als Schrift te aanvaarden, omdat de Septuaginta de Bijbel was die ze gebruikten.

Het was eigenlijk Maarten Luther die ervoor pleitte deze apocriefe boeken uit onze Bijbel weg te laten. Hij baseerde zich op het feit dat de Hebreeën de apocriefe boeken opmerkelijk genoeg niet leken te erkennen. Josephus, een Hebreeuwse geschiedschrijver die in dezelfde tijd als de apostelen leefde, vertelde welke Hebreeuwse boeken als canon werden aanvaard. En dat zijn dezelfde boeken als onze negenendertig boeken van het Oude Testament. Ook een andere Jood, een tijdgenoot van Paulus die in Alexandrië woonde, een man die Philo heette, wees dezelfde boeken die wij in onze protestantse Bijbels hebben aan als het Oude Testament.

Het lijkt er dus op dat de Joden zowel in Alexandrië, waar de Septuaginta trouwens werd vertaald, als in Palestina, waar Josephus was, hetzelfde Oude Testament aanvaardden dat wij in onze protestantse Bijbels hebben. Ze aanvaardden niet meer of minder boeken dan wij hebben. Maar de Septuaginta bevatte meer boeken. Opmerkelijk genoeg bevatte die zelfs meer boeken dan de katholieke Bijbel heeft. De katholieke Bijbel aanvaardt sommige, maar niet alle apocriefe boeken die in de Septuaginta staan. Daar hoeven we ons dus niet al te druk om te maken. Maar dat is één ding waarin je ziet dat de Septuaginta verschilt van de Hebreeuwse Bijbel. Er staan meer boeken in de Septuaginta, en ook meer dan er in ons Oude Testament staan.

5

De indeling van de Griekse en Hebreeuwse Bijbel

Maar iets anders wat ze deden, was sommige van de grotere boeken in tweeën splitsen. Zoals ik al zei, was er een boek Samuel. Dat splitsten ze in 1 en 2 Samuel. Er was één boek van wat wij Koningen noemen. Dat splitsten ze in 1 en 2 Koningen. Eigenlijk hadden ze het anders. Wat wij 1 Samuel noemen, noemden zij 1 Koningen. Ze hadden vier boeken Koningen. 1 en 2 Samuel en 1 en 2 Koningen waren voor hen 1, 2, 3 en 4 Koningen, of Koninkrijken. 1 en 2 Koninkrijken waren wat wij 1 en 2 Samuel zouden noemen. 3 en 4 Koninkrijken waren wat wij 1 en 2 Koningen noemen. Zo noemden ze die nu eenmaal. Het maakt niet veel uit, maar dan weet je dat. Ook rangschikten ze de boeken in de Septuaginta zoals we ze in onze Bijbel hebben. Dat wil zeggen, min of meer de Thora en de historische boeken zoals ze nu in onze Bijbel staan, gevolgd door de wijsheidsboeken en de poëtische boeken, Psalmen, Spreuken en de rest, gevolgd door de profeten.

Maar zo troffen ze het niet aan in de Hebreeuwse Bijbel. In de Hebreeuwse Bijbel hadden ze de Wet, dat zijn de vijf boeken. Daarna hadden ze wat ze de Vroege Profeten en de Late Profeten noemden. Wat de Hebreeuwse Bijbel de Late Profeten noemde, is wat wij de profeten noemen: Jesaja, Jeremia, Ezechiël. Daniël namen ze daar niet in op. Die hadden ze in een andere categorie, de Geschriften. Ze noemden de twaalf de Kleine Profeten. Het is interessant dat er twaalf Kleine Profeten waren, en ze noemden die de Twaalf. Wij hebben de twaalf apostelen, en er waren twaalf aartsvaders — een veelbetekenend getal.

Ze hadden de Wet. Ze hadden de Profeten, dat waren Jesaja, Jeremia, Ezechiël en de Twaalf, de Kleine Profeten. En ze hadden wat ze in de Hebreeuwse Bijbel de Geschriften noemden. Boeken als Ruth en Esther en Kronieken, die wij historische boeken noemen, stonden in de Hebreeuwse Bijbel bij de Geschriften. Ze deelden die niet in dezelfde categorie in als wij. Daniël, dat bij ons tussen de profeten staat, hadden ze bij de Geschriften. Er waren bepaalde boeken die ze in de Septuaginta anders indeelden, en die indeling volgen wij nu. Wij volgen de Septuaginta in onze rangschikking.

Maar in de Hebreeuwse Bijbel waren de boeken die we hier bestuderen, de zogenoemde historische boeken, grotendeels wat de Joden de Vroege Profeten noemden. En wat wij de Profeten noemen, noemden zij voor het grootste deel de Late Profeten. Is het belangrijk om dat te weten? Niet noodzakelijk. Je zou je hele leven kunnen leven en een goede christen kunnen zijn zonder daar iets van te weten. Maar dit is bedoeld om je vertrouwd te maken met die termen, voor het geval ik ze zomaar gebruik, of voor als je ergens anders mensen met kennis van zaken over het Oude Testament hoort praten.

De boeken die wij historische boeken noemen, zijn Jozua tot en met Esther. Zoals ik al zei, negen van vóór de ballingschap, drie van na de ballingschap. Het is interessant als je naar de Kleine Profeten kijkt: ik heb zojuist twaalf boeken genoemd. Er zijn twaalf Kleine Profeten. Negen daarvan zijn van vóór de ballingschap, en drie daarvan zijn van na de ballingschap. Ze zijn dus op een vergelijkbare manier verdeeld, maar er is beslist geen precieze een-op-eenovereenkomst.

6

Israël als los verbond van twaalf stammen

Ik heb je verteld hoe de geschiedenis van Israël die in deze boeken wordt behandeld, is ingedeeld. Dat staat bij het Romeinse cijfer twee in je aantekeningen. De eerste periode van de historische boeken is de tijd van de verovering van Palestina en zijn bestaan als wat een amfictyonie wordt genoemd. Ik wed dat je dat woord nog nooit hebt gehoord, en misschien hoor je het hierna ook nooit meer, behalve hier. Ik ga het nog eens zeggen: amfictyonie. Nu heb je het twee keer gehoord.

Wat is een amfictyonie? Het is eigenlijk een term die later gebruikt ging worden voor een Grieks verbond van stammen die een los verbond vormden in plaats van een natie. Misschien een beetje zoals het bij ons zou zijn als de staten van onze unie niet allemaal door de federale overheid met elkaar verbonden waren. Als we de vijftig staten of achtenveertig staten in Noord-Amerika hadden, en die niet door de federale overheid werden getiranniseerd, dan zouden we een groep staten hebben die cultureel enigszins op elkaar lijken. Ze zouden waarschijnlijk tot op zekere hoogte met elkaar

samenwerken, en er zouden veel families zijn die verspreid over die staten woonden, enzovoort. Er zou een gevoel van broederschap tussen hen bestaan. Maar ze zouden geen politieke eenheid vormen.

En dat is wat Israël aanvankelijk was. Toen Jozua de kinderen van Israël het land binnenbracht en het verdeelde, waren ze een amfictyonie, een soort los verbond van twaalf stammen. Ze hadden geen centrale regering. Ze hadden geen nationaal leger. Ze hadden geen koning. Van niemand werd verwacht dat hij aan iemand anders onder hen verantwoording aflegde. Drie keer staat er in Richteren:

In die dagen was er geen koning in Israël: eenieder deed wat juist was in zijn ogen.

RICHTEREN 17:6

En zo was Israël gedurende de eerste 355 jaar, zoals ik het bereken. Er waren ongeveer vijftientwintig jaar van verovering die in Jozua worden behandeld, en het boek Richteren beslaat ongeveer 330 jaar, zoals ik het heb berekend. Dus ongeveer 355 jaar, de tijd van Israëls amfictyonie, behandeld in Jozua en Richteren. En Ruth hoort ook bij die periode. De openingswoorden van het boek Ruth luiden:

In de dagen dat de richters leiding gaven aan het volk, gebeurde het dat er hongersnood was in het land. Daarom ging een man uit Bethlehem in Juda op weg om als vreemdeling in de vlakten van Moab te verblijven, hij, zijn vrouw en zijn twee zonen.

RUTH 1:1

Dus je weet dat het bij de periode van de richteren hoort.

7

Van de richters naar koningen en herstel

Maar dan heb je Samuel en Koningen. Aan het begin van Samuel, in 1 Samuel, heb je nog steeds de amfictionie. Je hebt nog steeds een richter. De priester daar is de richter, Eli. Samuel neemt die positie min of meer over. Hij wordt een soort priester en richter. Hoewel hij geen Leviet was, trad hij op de een of andere manier zowel als priester als als richter op. Maar Samuel wordt beschouwd als de laatste van de richters. Hij wordt ook de koningsmaker genoemd, omdat het in zijn tijd was, in 1 Samuel hoofdstuk 8, dat het volk Israël zei:

We zijn dit losse verbond van stammen zat. We willen een centrale regering. We willen een koning die over ons allemaal regeert en ons tot een sterk volk maakt, zoals de andere volken.

1 SAMUEL 8

Samuel was daar niet blij mee, en God trouwens ook niet. Maar God besloot hun verzoek in te willigen. Dus werd er een koning aangesteld, Saul, en daarmee begon de periode van de monarchie.

Saul regeerde 40 jaar. Hij stierf, en zijn opvolger David regeerde 40 jaar. Interessant genoeg regeerde Davids opvolger Salomo ook 40 jaar. Het klinkt bijna te keurig om waar te zijn. Maar het interessante is dat je, wanneer je het boek Richteren leest, merkt dat alle richters 40 jaar regeerden, op een paar na die 80 jaar regeerden. Je begint je bijna af te vragen: is dit een kunstmatige manier om over een mensenleven te spreken, of is dit letterlijk? Beperkte God de regering van een koning of een richter door Zijn voorzienigheid letterlijk tot 40 jaar? Het lijkt erop dat het in geen van die gevallen een jaar meer of een jaar minder was. Maar na Salomo's regering van 40 jaar regeerden zijn zonen en opvolgers niet zulke ronde aantallen jaren. Geen van hen regeerde 40 jaar, geloof ik.

Dus je hebt de periode van de monarchie. Die begint in 1 Samuel 8 en loopt door Samuel en Koningen heen tot aan de tijd van de ballingschap, de Babylonische onderwerping. Die hele periode van de monarchie beslaat 510 jaar: ongeveer 120 jaar

onder de eerste drie koningen, elk 40 jaar, en daarna, onder hun opvolgers, nadat de monarchie verdeeld was, nog eens 390 jaar. Dan heb je de 70 jaar durende gevangenschap. Dan heb je de periode van het herstel, en die wordt behandeld in Ezra, Nehemia en Esther.

De periode die Ezra behandelt, beslaat ongeveer 69 jaar, waarschijnlijk van ongeveer 536 tot 467 voor Christus. De periode van het verhaal van Nehemia lijkt ongeveer 13 jaar te beslaan, van 455 tot 442 voor Christus. Het verhaal van Esther, die getrouwd was met de Perzische vorst van die tijd, Ahasveros, zoals hij in de Bijbel wordt genoemd — zijn naam is Xerxes — speelde zich af tussen 519 en 508 voor Christus, naar alle waarschijnlijkheid ongeveer 11 jaar. Dat is dus het daadwerkelijke tijdsbestek waar we het over hebben. Het vroegste deel van dit verhaal in Jozua begint omstreeks 1451 voor Christus, wanneer Jozua de leiding overneemt. En het laatste deel eindigt omstreeks 442 voor Christus, wat bijna precies 1.000 jaar is. Dat is de tijdsduur die we gaan behandelen in de 12 boeken die we als de historische boeken gaan bestuderen.

8

Verloren bronnen en het Boek des Oprechten

Wanneer je deze verhalen leest, maken de schrijvers heel duidelijk dat zij niet de eersten zijn die over hun onderwerp schrijven. Ze verwijzen vaak naar andere geschriften die ze kennen en die ze misschien als bronnen gebruiken. Ze zeggen in elk geval dat je, als je er meer over wilt lezen, dit boek kunt raadplegen. De boeken die ze noemen, bestaan niet meer. Maar deze boeken zelf getuigen ervan dat er veel geschreven materiaal over die periode bestond, kennelijk van Joodse schrijvers, dat voor eerdere generaties beschikbaar was en nu niet meer voor ons beschikbaar is. We hebben deze boeken niet meer.

Het eerste dat wordt genoemd, staat in Jozua 10:13, en dat is het Boek des Oprechten. Sommige mensen zeggen dat we het Boek des Oprechten nu wel hebben, omdat je naar een boekwinkel kunt gaan en het Boek des Oprechten kunt kopen, of het op internet kunt bekijken. Het probleem is dat we geen reden hebben om te geloven dat het hetzelfde Boek des Oprechten is waarnaar Jozua verwijst. Het verscheen, geloof ik, in

de negentiende eeuw als publicatie, en de echtheid ervan is beslist twijfelachtig. Dus hoewel er in het boek Jozua sprake is van een Boek des Oprechten, en er tegenwoordig een Boek des Oprechten te koop is, is het waarschijnlijk niet hetzelfde boek.

We vinden een vermelding van het Boek des Oprechten in het boek Jozua, hoofdstuk 10, vers 13. Daar staat:

En de zon stond stil en de maan bleef staan, totdat het volk zich aan zijn vijanden had gewroken. Is dit niet geschreven in het Boek van de Oprechte? De zon stond stil in het midden van de hemel en haastte zich niet om onder te gaan, ongeveer een volle dag.

JOZUA 10:13

Dus de schrijver van Jozua zegt: het klinkt misschien alsof ik dit verzin. De zon stond een dag stil. Je denkt misschien dat ik dat verzin. Dat doe ik niet. Het staat ook in het Boek des Oprechten. We hebben daar een tweede getuigenis over.

En er staat ook in uw wet geschreven dat het getuigenis van twee mensen waar is.

JOHANNES 8:17

Dus hij beroept zich op een ander document dat in zijn tijd kennelijk bekend was en dat die gebeurtenis ook onafhankelijk had vastgelegd. Dat is een parallelle informatiebron die wordt genoemd.

9

Andere bronnen van de historische boeken

Verderop worden nog andere boeken genoemd, maar geen daarvan is ons vandaag de dag bekend. Ze zijn nu allemaal verdwenen. Maar ik heb je een lange lijst gegeven. In 1 Koningen 11 wordt een boek genoemd dat het Boek van de handelingen van Salomo heet. De schrijver van Koningen verwijst daarnaar in de trant van: over dit onderwerp

staat meer in dat boek, als je het wilt opzoeken. Zoiets. Maar wij hebben die boeken niet, dus we kunnen het niet opzoeken. De Bijbelboeken die we hebben, zijn dus de enige bronnen die we voor deze informatie hebben. Maar er wordt melding gemaakt van het Boek van de handelingen van Salomo, het Boek van de kronieken van de koningen van Israël, het Boek van de kronieken van de koningen van Juda, het Boek van de koningen van Israël, het Verslag van de kronieken van koning David, het Boek van Samuel de ziener, het Boek van Nathan de profeet, het Boek van Gad de ziener. Verder worden genoemd: de Profetie van Ahia de Siloniet, de Visioenen van Iddo de ziener, het Boek van Semaja de profeet en van Iddo de ziener, de Jaarboeken van de profeet Iddo. Ook worden genoemd: het Boek van de koningen van Juda en Israël, het Boek van Jehu, de zoon van Hanani, de Jaarboeken van het boek van de koningen, het Boek van de koningen van Israël en Juda, de Woorden van Hozai — in de Septuaginta heet het de Woorden van de zieners. Ten slotte worden genoemd: de Klaagliederen, het Boek van de kronieken, het Boek met de verslagen van de kronieken, en het Boek van de kronieken van de koningen van Medië en Perzië.

Ik heb je voor al die boeken verwijzingen gegeven. Je hoeft die vast niet op te zoeken. Het zijn allemaal gewoon plaatsen waar de schrijver van een Bijbelboek zegt: je kunt meer over dit onderwerp vinden in dat en dat boek. Dat was toen kennelijk een beschikbaar boek, maar nu niet meer.

10

Inspiratie en het onderzoek van Bijbelschrijvers

Het is interessant, want mensen zeggen: ‘Hoe kwamen deze mensen aan hun informatie?’ Wij geloven natuurlijk dat de Bijbelboeken geïnspireerd waren. Maar zeggen dat ze geïnspireerd waren, betekent niet dat ze in trance raakten en dat er automatisch werd geschreven. De geïnspireerde schrijvers moesten ook Hebreeuws leren spreken, net als ieder ander. Ze moesten schrijven, ze moesten nadenken en ze moesten onderzoek doen. Ze moesten hun feiten controleren, net als ieder ander. Wij geloven dat God hen leidde bij het schrijven, maar niet op zo'n manier dat ze geen andere bronnen raadpleegden, enzovoort. Dat kunnen we zien.

Lukas is daar een goed voorbeeld van. Lukas begint zijn Evangelie door te zeggen dat velen vóór hem hadden geprobeerd hetzelfde materiaal uiteen te zetten dat hij opschrijft. Hij zei:

heeft het ook mij goedgeacht, na alles van voren af aan nauwkeurig onderzocht te hebben, het geordend voor u te beschrijven, hooggeachte Theofilus,

LUKAS 1:3

Hij zegt duidelijk dat hij ander geschreven materiaal heeft gezien. Hij heeft zijn onderzoek gedaan. Hij heeft met de ooggetuigen gesproken, zei hij.

Ook al is een boek een Bijbelboek, dat betekent niet dat de schrijvers geen informatiebronnen hadden, vooral voor historische informatie. Ze kregen niet zomaar in een visioen of iets dergelijks te zien wat er in het verleden was gebeurd. Zelfs het boek Genesis, dat volgens ons door Mozes is geschreven, of in elk geval deel uitmaakt van de verzameling boeken van Mozes, vertelt geschiedenis van vóór de geboorte van Mozes. Honderden jaren vóór de geboorte van Mozes, duizenden zelfs.

Toch zijn er in het boek Genesis aanwijzingen dat Mozes verslagen samenvoegde die eerdere familieleden, zoals Abraham en Jakob en anderen die in het verslag voorkomen, daadwerkelijk hadden bewaard. Hun eigen familieverhalen, op schrift. Die werden doorgegeven, en Mozes voegde ze dus samen tot het boek Genesis. Maar kennelijk waren zelfs die verslagen op basis van bronnen geschreven, want je vindt in Genesis elf keer verwijzingen naar:

‘de stamboom van die en die’ of ‘het boek van de afstammelingen van die en die’. Bijvoorbeeld:

Dit is het boek van de afstammelingen van Adam. Op de dag dat God Adam schiep, maakte Hij hem naar de gelijkenis van God.

GENESIS 5:1

Elke keer dat dit voorkomt, vatten geleerden dat gewoonlijk op als een verwijzing naar een geschreven document dat door de genoemde persoon was doorgegeven.

Noach en zijn zonen enzovoort schreven kennelijk hun eigen verhalen op. Die werden doorgegeven, en Mozes voegde ze in zijn tijd allemaal samen tot wat wij hebben: het boek Genesis. We moeten dus niet denken dat, omdat een boek geïnspireerd is, dit betekent dat er bij het samenstellen van deze boeken geen literair werk of zorgvuldige geschiedschrijving kwam kijken. Deze mensen waren verantwoordelijke schrijvers en geschiedschrijvers, dus gebruikten ze bronnen.

11

Historische betrouwbaarheid en archeologie

Het is duidelijk dat veel dingen in het Oude Testament tegenwoordig door ongelovigen in het algemeen als historisch onbetrouwbaar worden beschouwd. Zelfs door wat wij vrijzinnige geleerden noemen, wat een andere naam is voor ongelovigen. Nou, ik zal niet zeggen dat ze niet in God geloven, maar ze geloven niet noodzakelijkerwijs in het bovennatuurlijke. Dat is het probleem.

Er zijn mensen die geen christen zijn, die misschien niet eens in God geloven, en hun probleem zit niet eens in de bovennatuurlijke elementen erin. Ze denken gewoon dat het oude fabels zijn. Ze denken gewoon niet dat er ook maar iets betrouwbaars in het Oude Testament staat. Vrijzinnige geleerden geloven vaak ook dat de verhalen in het Oude Testament niet betrouwbaar zijn.

Maar hoe dan ook, mensen die zeggen dat ze niet betrouwbaar zijn, gaan meestal in wezen uit van vooroordelen. Niet van iets waarmee ze kunnen bewijzen dat die verhalen onjuist zijn. Archeologisch gezien hebben alle archeologische vondsten die aan het licht zijn gekomen, over het algemeen bevestigd wat de Bijbel heeft gezegd.

De Bijbelse verhalen kunnen maar zelden woord voor woord door de archeologie worden bevestigd, om de eenvoudige reden dat ze verhalen vertellen over mensen en gebeurtenissen. Er zijn bijvoorbeeld geen monumenten waarop de belofte staat die God aan Abraham deed. Je kunt die niet ergens in steen gegrift vinden, want die is nooit in steen gegrift. Maar archeologen vinden wel allerlei monumenten en geschriften die de grote lijnen van de oudtestamentische geschiedenis bevestigen. En je zou volgens mij waarschijnlijk kunnen concluderen dat als ze genoeg konden

vinden, ze alles uit de geschiedenis wat in de Bijbel staat zouden kunnen bevestigen. Want de Bijbelse verslagen zijn, geloof ik, betrouwbaar. Eén manier waarop we dat kunnen zien, is dat ze niet op oude heldenlegenden lijken. Elke held in de oudtestamentische geschiedenis heeft voeten van leem, net zoals dat beeld dat Nebukadnezar zag voeten van ijzer en leem had. De helden in de Bijbel hebben voeten van leem. Hun gebreken worden allemaal blootgelegd.

12

De Bijbel beschrijft ook de fouten van helden

Dat is iets merkwaardigs, want dit zijn echt hun helden. David is een held. Salomo is een held. Hizkia is een held. Josia is een held voor de godvrezende Joden die dit optekenen. Maar over ieder van deze mannen wordt een grote tekortkoming opgetekend, minstens één, die tegen hem spreekt. Dit is bijvoorbeeld niet het soort dingen dat heidense geschiedschrijvers gewoonlijk over hun heersers optekenden. Sterker nog, vaak konden ze dat niet eens. Het zou hun het leven kosten als ze die dingen optekenden.

Soms zeggen mensen: ‘Maar hoe komt het dan dat we geen Egyptische verslagen hebben over de uittocht van de Hebreeën?’ Daar is een goede reden voor. Dat was beschamend voor de farao. De geschiedschrijvers aan het hof gaan het niet hebben over die keer dat de farao werd vernederd door een stel slaven en door hun God. Heidense geschiedschrijvers tekenen over het algemeen de beschamende, vernederende of schandelijke dingen van hun helden en hun leiders niet op.

Maar het lijkt wel alsof in de historische boeken van elke goede man het verhaal wordt verteld, en je bent er nog niet mee klaar of je vindt er iets wat er aan hem mankeert. Je ziet niet veel verfraaiing. Je ziet het verteld zoals iemand dat doet die je gewoon de waarheid over de dingen moet vertellen, ook al zou hij dat liever niet doen. Iedereen zou de gebreken van zijn held graag verbergen, maar zij doen dat niet. De Bijbel is waar, en daarom verbergt hij die dingen niet.

Bisschop Alexander schreef: ‘De Bijbel idealiseert mensen of gebeurtenissen niet, maar beoordeelt alles streng en onpartijdig, ook grote nationale helden. Zo helpt hij de lezer om van zowel goede als slechte voorbeelden te leren. Hij vertelt ons wat we moeten doen en wat we moeten vermijden.’ Dat wil zeggen, er zijn goede voorbeelden die ons aansporen om het juiste te doen, maar hij laat ons ook dingen zien die we moeten vermijden. David is daar een voorbeeld van. Zeker een van de grootste helden uit de oudtestamentische geschiedenis, en toch zijn er enkele ernstige problemen in zijn leven die vermeden moeten worden.

Dezelfde schrijver zei: ‘De historische boeken geven uitstekende voorbeelden van Gods voorzienigheid. Ze laten zien hoe Hij de rechtvaardigen om hun deugdzaamheid verhoogt en beloont, barmhartigheid bewijst aan zondaars die zich bekeren, en tegelijkertijd hardnekkige zondaars straft als hun rechtvaardige Rechter. In de Bijbelse beschrijving van individuele levens en gebeurtenissen kan de lezer de eigenschappen zien van de grote God, Wiens barmhartigheid eindeloos is, Wiens wijsheid ondoorgrondelijk is, Wiens macht oneindig is en aan Wiens rechtvaardige oordeel niet te ontkomen valt. Geen enkel wereldlijk geschiedenisboek kan zo'n geestelijke kijk op gebeurtenissen overbrengen.’ En dat is waar.

13

De Makkabeeën en de oorsprong van Chanoeka

Ik heb apocriefe boeken van het Oude Testament genoemd die wij niet in onze Bijbel hebben. Sommige daarvan zijn historisch van aard. Bijvoorbeeld het boek 1 Makkabeeën. 1 Makkabeeën is een historisch boek. Het staat in de katholieke Bijbel, en zij geloven dat het Schrift is. Protestanten geloven gewoonlijk niet dat Makkabeeën Schrift is, maar de meeste protestantse geleerden zijn het erover eens dat het goede geschiedschrijving is. Het vertelt over een periode uit de geschiedenis die de Schrift niet behandelt.

In de tweede eeuw voor Christus kwamen de Joden in opstand tegen hun Syrische tiran en overheerser. Ze voerden drie jaar lang een guerrillaoorlog, totdat ze de Syriërs hadden verdreven. De Syriërs hadden de tempel ontwijd, dus de Joden gebruikten die

drie jaar lang niet. Maar aan het einde van deze opstand, die de Makkabese opstand werd genoemd, verdreven de Joodse Makkabeeën de Syriërs en wijdden ze de tempel opnieuw in.

Vandaag de dag vieren de Joden dat nog steeds elk jaar. Het heet Chanoeka. In Bijbelse tijden noemden ze het het feest van de tempelwijding, omdat de Makkabeeën de Syriërs verdreven en de tempel opnieuw inwijdden. Die was ontwijd en was drie jaar lang niet in gebruik geweest. De Makkabese periode was dus belangrijk. In Johannes hoofdstuk 10 staat zelfs in een van de verhalen over Jezus dat het het feest van de tempelwijding was, of Chanoeka.

We hebben in onze canonieke boeken, in onze Bijbelboeken, geen enkele vermelding van die opstand, omdat die later plaatsvond, nadat de oudtestamentische boeken eigenlijk ophouden. De geschiedenis ervan wordt verteld in het boek 1 Makkabeeën. Ik ken geen enkele geschiedkundige die betwijfelt dat het ongeveer zo is gebeurd als het is opgetekend. In wezen wordt 1 Makkabeeën als een betrouwbaar historisch boek beschouwd.

14

Wat geschiedenis tot geïnspireerde Schrift maakt

Maar waarom staat het niet in onze Bijbel? We kijken naar 1 Koningen. Dat is een historisch boek. We beschouwen het als betrouwbaar. Het is een heilig boek over Gods handelen met Israël. Waarom nemen we Makkabeeën niet op, terwijl we Koningen wel opnemen? De reden is dat er geen reden is om te geloven dat Makkabeeën geïnspireerd was.

Als je in een bibliotheek rondkijkt, kun je waarschijnlijk wel een paar geschiedenisboeken vinden over de geschiedenis van Korea, of de geschiedenis van de kerk, of de geschiedenis van allerlei dingen. Maar die willen we niet tussen de leren kaften van onze Bijbels stoppen, want ze zijn niet geïnspireerd. Geschiedschrijvers kunnen goede geschiedenis schrijven zonder geïnspireerd te zijn. Om geïnspireerd te zijn, moet je een profeet zijn. En de boeken van de Makkabeeën werden geschreven

toen er geen profeten waren. Gedurende het grootste deel van de vierhonderd jaar tussen Maleachi en Johannes de Doper stuurde God geen profeten naar Israël. In die tijd vond de opstand van de Makkabeeën plaats. Omdat er gedurende die hele geschiedenis geen profeten waren, hebben we er geen geïnspireerde boeken over. Dat betekent niet dat het niet waardevol is om die geschiedenis te lezen. Maarten Luther, die ervoor pleitte de apocriefe boeken niet in de Bijbel op te nemen, zei wel dat ze opbouwende lectuur zijn en dat iedere christen ze tot zijn opbouw zou moeten lezen. De boeken zijn goed. Ze zijn alleen geen Bijbel.

De historische boeken in onze Bijbels staan daar niet alleen omdat ze goede geschiedschrijving zijn. Zoals alle historische verslagen zijn ze selectief. Geen enkele geschiedschrijver kan alles opschrijven wat er op een bepaalde dag is gebeurd. Overal gebeuren dingen. Een geschiedschrijver zou nooit een allesomvattende geschiedenis kunnen schrijven. Hij moet kiezen wat hij belangrijk vindt om vast te leggen. Dat wordt voor een deel bepaald door zijn doel met het schrijven. Wat probeert hij over te brengen? Wat probeert hij te volgen? In welke lijn in de geschiedenis is hij geïnteresseerd? Iedere geschiedschrijver beslist dat voor zichzelf.

Maar wij geloven dat de historische boeken zijn geschreven door profeten die door God geïnspireerd waren. Daarom werden ze door God Zelf geleid bij hun keuze van het materiaal en bij het naar voren brengen van de nuances van de dingen. Zo hebben we dus een geïnspireerde geschiedenis. Niet dat die nauwkeuriger is dan een andere geschiedenis zou zijn die niet geïnspireerd is. Ze is alleen meer geleid door de Heilige Geest, zodat we de informatie hebben die we behoren te hebben en waaruit de Heilige Geest ons wil laten leren.

In 2 Timotheus hoofdstuk 3, vers 16 staat:

Heel de Schrift is door God ingegeven en is nuttig om daarmee te onderwijzen, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in de rechtvaardigheid,

2 TIMOTHEÛS 3:16

De Schriften waar Paulus het over heeft, zijn de Schriften van het Oude Testament. Ze zijn geïnspireerd en ze zijn er voor ons onderricht, om ons te leren over gerechtigheid en om ons te corrigeren, zegt hij. Dat is wat we in deze boeken hebben.

15

Profeten als schrijvers van historische boeken

Wie heeft deze boeken geschreven? In sommige gevallen weten we het niet zeker. Maar er is goede reden om te geloven dat ze door profeten zijn geschreven. Wanneer we elk van deze boeken bekijken, zullen we zeggen waarom. Eén uitzondering zouden mogelijk de boeken van na de ballingschap zijn. Er wordt ons niet verteld dat Ezra, Nehemia of Esther profeten waren. Maar ze waren beslist door God gekozen leiders en vervulden de rol die profeten als Mozes en Jozua eerder hadden vervuld. Ze zijn dus een soort tegenhangers van hen. We weten wel dat God door hen sprak en hen gebruikte, enzovoort. Daarom aanvaardden we ook het gezag van hun geschriften.

Men denkt dat de boeken Koningen door Jeremia zijn geschreven. Wat de boeken Samuel betreft: we weten niet zeker wie ze hun uiteindelijke vorm heeft gegeven, maar er lijken geschriften van Samuel, Nathan en Gad in verwerkt te zijn. Samuel heeft zeker niet de volledige boeken Samuel geschreven, want hij sterft in 1 Samuel, en er is ook nog een 2 Samuel. Er is dus iemand anders die informatie heeft aangeleverd. Het is niet echt Samuel die dat hele boek heeft geschreven. Toch namen de Joden juist deze historische boeken op omdat ze geloofden dat die profetisch gezag hadden, dat ze uit de profetische traditie voortkwamen. De gemeenschap van profeten heeft deze boeken voortgebracht.

16

Wat archeologie over de Bijbel kan bevestigen

Er is veel archeologische bevestiging gevonden voor bijkomstige zaken in deze boeken. Zoals ik al zei, je zult nooit archeologische bevestiging vinden voor alles wat er verteld wordt. Dat Elia de regen drieënhalve jaar tegenhield en daarna bad en de regen kwam: je zult geen ruïnes vinden die dat kunnen bevestigen. Sterker nog, aangezien Elia

waarschijnlijk de bron van dat verhaal was, had de schrijver er waarschijnlijk de exclusieve rechten op. Er is waarschijnlijk geen andere geschiedschrijver die dat verhaal destijds ook maar heeft opgeschreven, voor zover wij weten. Voor de meeste details moeten we dus de Bijbel zelf als informatiebron nemen.

Maar het is prettig om te weten dat er de afgelopen tweehonderd jaar door archeologen in het Midden-Oosten is gegraven. Het is helemaal bezaaid met de kuilen van archeologische opgravingen. Ze zijn veel dingen te weten gekomen. Alles wat ze hebben gevonden, heeft in elk geval iets in de Bijbel bevestigd in plaats van weerlegd. Nelson Glueck, de beroemde Joodse archeoloog, wordt aangehaald met de uitspraak dat geen enkele archeologische vondst ooit een Bijbelse vermelding heeft tegengesproken. Dat is nogal een verstrekkende uitspraak.

William Albright, de nestor van de Bijbelse archeologen van een eerdere generatie, zei dat de grote lijnen van de geschiedenis van het Oude Testament door archeologische ontdekkingen zijn bevestigd. Deze man was geen evangelisch christen, en Nelson Glueck evenmin. Dit zijn archeologen die gewoon deskundigen zijn op hun vakgebied, en zij hebben dat gezegd.

Eén schrijver, en ik weet niet meer wie het was — hij was archeoloog — zei in een van zijn boeken: ‘Meer dan één archeoloog heeft zijn vertrouwen in de tekst van het Oude Testament zien toenemen door ontdekkingen die hij in Palestina heeft gedaan.’ Want dat gebeurt gewoon voortdurend.

Ik weet niet of dit een waargebeurd verhaal is of niet, maar toen ik op de middelbare school zat, ging ik niet naar een christelijke middelbare school. Mijn geschiedenislerares was geen christen. Sterker nog, ze was nogal antichristelijk. Maar ze vertelde eens iets, en ik weet niet waar ze haar informatie vandaan had, want ik heb dit nergens kunnen bevestigen. Ze vertelde dat een van onze grote oliefamilies in de Verenigde Staten, die hun fortuin met olie hebben gemaakt, dat te danken had aan het feit dat de grondlegger van de familie in Genesis las over de strijd van de vijf koningen onder Kedor-Laomer, in Genesis hoofdstuk 14. Hij las daar dat deze koningen in teerputten vielen. Deze man die de Bijbel las, zei: ‘Teerputten — waar teer is, is

olie.’ Dus verwierf hij de rechten om daar naar delfstoffen te boren, en zijn familie werd een van de rijkste families van het land. Ik weet niet wie het was, DuPont of iemand anders.

Dat is niet verrassend, want archeologen hebben vaak verwijzingen uit de Bijbel gebruikt om dingen te vinden waarnaar ze op zoek waren. Ze zeggen: ‘Volgens de Bijbel zou het hier ergens moeten zijn.’ Ze gaan daar zoeken en vinden het. Ze hebben niet alles bevestigd. Dat zullen ze ook nooit doen. Maar de archeologische vondsten hebben er over het algemeen op gewezen dat de Bijbelschrijvers geen fabels verzonnen.

Een van de geweldige dingen aan elke godsdienst die op de Bijbel is gebaseerd, of het nu het jodendom of het christendom is, is dat je die kunt toetsen. In elk geval kun je veel onderdelen ervan toetsen. Hoe zou je het hindoeïsme historisch toetsen? Wat valt er te toetsen? Waar ga je een blauwe god vinden die op aarde rondloopt en Krishna heet? Niemand heeft hem ooit echt gezien. Er is geen wisselwerking tussen hem en wie dan ook.

Van sommige historische koningen van Israël en Juda over wie we lezen, zijn bijvoorbeeld de namen aangetroffen op buitenlandse archeologische monumenten. In het verhaal van Jezus komen mensen voor zoals Pilatus en Herodes, die uit andere bronnen bekende historische personen zijn. De verhalen in de Bijbel spelen zich af in echte historische omstandigheden, met echte, bekende historische personen die soms een rol in het verhaal spelen. Soms spelen de mensen die uit de wereldlijke geschiedenis bekend zijn een bijrol in het Bijbelse verhaal, maar ze komen er wel in voor.

Andere godsdiensten sluiten niet echt aan bij de geschiedenis zoals de Bijbel dat doet. Dat is iets wat een kenmerk van de historische boeken zal zijn: ze sluiten aan bij de geschiedenis. Ik heb jullie een lijst gegeven van enkele archeologische bevestigingen die te maken hebben met dingen waarover we in de historische boeken zullen lezen.

17

Kronieken en monumenten over Bijbelse vorsten

De Babylonische kroniek, zoals die wordt genoemd, is een verzameling kleitabletten met Babylonische spijkerschriftteksten die gebeurtenissen tussen 615 en 595 voor Christus beschrijven. Ze vertellen over Nebukadnezars verovering van Palestina, die in de boeken Koningen is opgetekend, en over de schatting die hij ontving, zijn inname van Jeruzalem en de wegvoering van koning Jojachin, die ook bekendstaat als Jechonia. Dat verhaal staat in 2 Koningen 24, maar de Babylonische kroniek, die is ontdekt, vertelt dat verhaal ook en vermeldt zelfs de wegvoering van koning Jojachin.

De Zwarte Obelisk van Salmanasser de Derde is een verslag van de militaire overwinningen van Salmanasser, een Assyrische vorst van 859 tot 829 voor Christus. Hij werd rond 841 voor Christus vervaardigd en vermeldt dat Salmanasser Jehu, de koning van Israël, overwon. Hij beeldt af hoe Jehu schatting brengt en de voet van Salmanasser kust. Dat verhaal staat in 2 Koningen hoofdstuk 17 en 18.

Redactionele noot: De verwijzing naar 2 Koningen 17 en 18 is van de spreker. Deze hoofdstukken gaan hier over Hosea en Hizkia, niet over Jehu die schatting brengt; zij zijn dus geen vindplaats voor het beschreven tafereel op de obelisk.

De Cyruscilinder wordt nu tentoongesteld in het British Museum. Deze cilinder van negen inch wordt gedateerd op 538 voor Christus. Hij vermeldt Cyrus' overwinning op Nabonidus, die samen met Belsazar koning van Babel was toen hij Babel veroverde, en de inname van Babel. Hij vertelt ook hoe Cyrus gevangenen naar hun vaderland liet terugkeren, zoals de Bijbel in het boek Ezra en Kronieken zegt dat hij deed. 'Ik verzamelde al hun vroegere inwoners en bracht hen terug naar hun vaderland', zegt Cyrus op deze cilinder. Dat is precies wat Ezra hoofdstuk 1, vers 1 tot en met 4, Cyrus ook laat zeggen.

De tunnel van Hizkia is gevonden. Je kunt die nu daadwerkelijk in Israël gaan bekijken. Je kunt er echt doorheen lopen. Meestal staat hij vol water. Het is een tunnel van 1748 voet lang. Hij werd rond 701 voor Christus aangelegd en verbond de enige zoetwaterbron van Jeruzalem, de Gihonbron buiten de stadsmuren, met het badwater

van Siloam binnen de stad. Blijkbaar was dat om de stad van water te voorzien wanneer die door mensen van buiten werd belegerd. Die tunnel wordt genoemd in 2 Koningen 20:20 en 2 Kronieken 32:30.

De Moabitische steen, of Moabitische stèle, meet twee bij drie voet en heeft de vorm van een grafsteen. Dit monument herdenkt de militaire prestaties van koning Mesa van Moab. Mesa's opstand tegen Israël en Omri, de koning van Israël, worden erop genoemd. Die opstand van Mesa van Moab en zijn betrekkingen met het volk Israël staan in 1 Koningen 16 en 2 Koningen hoofdstuk 1 en 3.

18

Sanheribs beleg en Sisaks inval in Juda

Het prisma van Sanherib is een zeszijdig prisma van klei. Het beschrijft Sanheribs belegering van Jeruzalem. Sanherib was de Assyriër die Jeruzalem probeerde te veroveren. Zoals het verhaal in de Bijbel wordt verteld, had hij zijn troepen rondom Jeruzalem opgesteld en had Jeruzalem geen enkele mogelijkheid om weerstand te bieden. Maar koning Hizkia ging de tempel binnen en bad, en God bracht uitredding.

De bevrijding kwam in de vorm van een engel van de Heere, die eropuit ging en 185.000 Assyriërs doodde terwijl ze sliepen. Dat is niet erg eerlijk, mensen doden terwijl ze slapen. Natuurlijk was de engel in de minderheid. Er waren er 185.000 die in één nacht door de hand van een engel stierven. De volgende ochtend besloten de weinige overlevenden die wakker werden dat dit geen goede stad was om te belegeren. De geschiedschrijver Herodotus heeft dit verhaal trouwens besproken, maar hij zegt dat muizen de boogpezen van de Assyriërs opaten en hen zo dwongen te vertrekken. C. S. Lewis bespreekt dit wanneer hij het heeft over de vooroordelen van mensen tegen het bovennatuurlijke in de Bijbel. Hij zegt dat het boek Koningen zegt dat een engel de Assyriërs doodde, en dat Herodotus, de Griekse geschiedschrijver, zegt dat muizen hun boogpezen opaten. Hij zegt dat de verstandigere mens in die kwestie aan de kant van de Bijbel zou moeten staan, aan de kant van de engelen.

Vertalersnoot: De woorden ‘terwijl ze sliepen’ zijn de beschrijving van de spreker. De HSV van 2 Koningen 19:35 noemt de nacht en de ontdekking de volgende morgen, maar zegt niet expliciet dat de Assyriërs sliepen.

Sanherib is de koning die Jeruzalem belegerde. Het prisma van Sanherib bevat het verslag van zijn belegering van Jeruzalem en zijn verovering van 46 steden en dorpen van Juda, die in 2 Koningen 18:13 worden genoemd. Er staat dat Sanherib Hizkia in Jeruzalem opsloot als een vogel in een kooi. Dat komt vrijwel overeen met wat er in 2 Koningen 19 staat.

Dan hebben we de inscriptie van Sisak, aangebracht op de muur van de voorhof van de tempel in Thebe. Deze inscriptie somt een aantal steden op die Sisak in Palestina veroverde. Sisak regeerde over Egypte van ongeveer 945 tot 924 voor Christus. De Schrift vertelt over zijn inval in Juda in de tijd van Rehabeam. Dat is de zoon van Salomo, dus dat gaat ver terug. Het laat zien dat er documentatie is dat deze inval heeft plaatsgevonden, zoals beschreven in 1 Koningen 14:25, met een parallel verslag in Kronieken.

19

De bakstenen van Pithom en het verhaal van Exodus

Natuurlijk zijn dit in sommige gevallen niet de hoofdverhalen van het Oude Testament, maar bijkomstigheden. Het laat zien dat de Bijbel in veel gevallen zelfs in zijn bijkomstigheden te vertrouwen is. Het is net als de ontdekking van de bakstenen in Pithom. Toen de Joden slaven waren in Egypte, bouwden ze daar steden voor de farao. In Exodus hoofdstuk 1 staat:

Ze bouwden Raämses en Pithom.

EXODUS 1

Je herinnert je het verhaal misschien nog. Oorspronkelijk kregen ze als slaven stro om hun lemen bakstenen mee te maken. Maar toen de farao boos op hen werd omdat ze over vrijheid en het aanbidden van God spraken, liet hij hun geen stro meer geven

en zei:

En het aantal bakstenen dat zij voorheen maakten, moet u hun nu ook weer opleggen. U mag daarvan niets afdoen, want zij zijn lui. Daarom roepen zij: Laat ons gaan! Laat ons offers brengen aan onze God!

EXODUS 5:8

De Bijbel zegt:

Toen verspreidde het volk zich over heel het land Egypte om stoppels te verzamelen in plaats van stro.

EXODUS 5:12

Maar uiteindelijk konden ze het niet meer bijhouden. Toen de stad Pithom werd opgegraven, ontdekte men dat de onderste lagen bakstenen allemaal fijngehakt stro bevatten. De hogere lagen bakstenen, hoger in de muur, bevatten gras dat met wortel en al was uitgetrokken. De bovenste bakstenen bevatten helemaal geen stro of gras.

Vertalersnoot: De spreker spreekt in zijn weergave van Exodus 5:12 over uitgetrokken gras en verbindt dit met zijn beschrijving van de bakstenen. De HSV spreekt hier over stoppels verzamelen in plaats van stro; gras dat met wortel en al is uitgetrokken wordt in dat vers niet expliciet genoemd.

Het interessante is dat dit in Exodus slechts een bijkomstig punt is. Het is nergens de hoofdzaak van het verhaal. Maar zelfs in de details klopt de Bijbel. Zulke bevestigingen kunnen we dus krijgen.

20

Sporen van David en de lessen van geschiedenis

De Tel Dan-stèle: dit fragment van een stèle wordt in verband gebracht met koning Hazaël van Syrië, die in 2 Koningen 8 wordt genoemd, in de late achtste eeuw voor Christus. Het is ongeveer dertig centimeter hoog. Het bevat een verwijzing naar het huis of de dynastie van David. Dit is heel belangrijk, want kritische geleerden hebben vaak gezegd dat David nooit heeft bestaan. Ze zeggen dat David meer een volksheld is, een soort Gilgamesj. Zijn verhaal is te mooi om waar te zijn. Lange tijd hadden ze er moeite mee om te bevestigen dat David ooit heeft bestaan, enzovoort. Hier vinden ze een stuk steen uit Syrië dat het huis van David noemt. Dit gaat terug tot de late achtste eeuw voor Christus. Nog altijd een paar eeuwen na de tijd van David, maar niettemin een vroege getuigenis.

De Warrenschacht is een doorgang vanaf de Gihonbron, blijkbaar bedoeld om water binnen de stadsmuren te brengen toen de Jebusieten Jeruzalem bewoonden. De schacht is waarschijnlijk de toegangsroute die Davids mannen onder leiding van Joab gebruikten om Jeruzalem binnen te dringen en te veroveren, zoals vermeld in 2 Samuel 5.

Deze schacht is een toegangsschacht naar Jeruzalem. Wanneer we bij het verhaal over Davids verovering van Jeruzalem komen, zien we dat hij een beloning beloofde aan wie van zijn mensen de stad voor hem zou veroveren. Joab leidde een groep mannen, en ze namen in feite een Jebusiet gevangen, een van de mensen die daar woonden. Onder dreiging van marteling, ongetwijfeld, dwongen ze hem te onthullen dat er een watertunnel was waardoor ze naar binnen konden. Ze gingen door deze schacht omhoog om Jeruzalem te veroveren. Die schacht is ontdekt.

Anders dan de heidense godsdiensten, die op mythologieën zijn gebouwd, is de godsdienst van Jahweh gebouwd op concrete historische personen en gebeurtenissen. Die hangen samen met en staan in wisselwerking met andere bekende historische entiteiten, personen en gebeurtenissen. Dat geldt ook voor het christendom. Zowel het

jodendom als het christendom zijn geloofssystemen die geloven in de werkelijke historische gebeurtenissen die hun echtheid bewijzen. De historische boeken van het Oude Testament getuigen van die gebeurtenissen.

Laat ik afsluiten met dit citaat van Thomas Holcomb, die een commentaar op de historische boeken schreef. Hij zei: ‘Het Bijbelse verslag is allereerst het verslag van de ontmoeting van het volk met God en van de reactie van de mensen van dat volk op die ontmoeting. Deze boeken zijn daarom veel meer dan een verzameling historische feiten. Ze bieden inspiratie, onderricht in de wegen van God, voorbeelden van een levenswijze om na te volgen en om te vermijden, uitvoerige morele en geestelijke lessen, en inzichten die het geloof opbouwen in Gods trouw aan Zijn volk.’

Dat is wat we uit de historische boeken kunnen verwachten te halen als we ze bestuderen. Maar we zijn nog niet klaar met onze inleiding op deze boeken. We hebben hier nog een paar bladzijden met aantekeningen, en we zullen hierop terugkomen en onze inleiding op deze verzameling geschriften afronden.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Richteren 17:6
- Ruth 1:1
- 1 Samuel 8
- Jozua 10:13
- Johannes 8:17
- Lukas 1:3
- Genesis 5:1
- 2 Timotheüs 3:16
- Exodus 1
- Exodus 5:8
- Exodus 5:12

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.